

Рекомендації по використанню антибактеріальних препаратів

Механізми дії стандартних антибактеріальних засобів	
Антибіотик	Механізм дії
Аміноглікозиди	Нарушають синтез білків бактеріями шляхом зв'язування з 30S- і 50S-суб'єдинками рибосом – Гентаміцин – Тобраміцин – Амікацин
Бета-лактами	Пенициліни та цефалоспорины подавляють синтез кліткової мембрани бактерій шляхом блокування кінцевого етапу синтезу пептидоглікана. В подальшому бактерія лізуються під впливом аутолітичних ферментів (аутолізинів та гідролаз). Пенициліни: амоксицилін, ампицилін, диклоксацилін, оксацилін, пиперацилін, пиперацилін/тазобактам. Цефалоспорины: цефазолін, цефпрозил, цефтазидим, цефтизоксим, цефтриаксон, цефуросим, цефалексин. Другі: имипенем, азтреонам
Ципрофлоксацин	Подавляє ДНК-гіразу, яка відповідає за процес суперспіралізації ДНК і сприяє процесу розпаду двуспіральної ДНК
Клиндамицин	Зв'язується з 50S-суб'єдинкою рибосом (обратимо), запобігає утворенню пептидних зв'язків і гнітить синтез білків
Даптомицин	Впливає на цитоплазматичну мембрану і, ймовірно, змінює заряд кліткової мембрани шляхом виведення калію і, можливо, інших іонів. Гибель клітки настає в результаті множинних поломок біосистем, включаючи синтез ДНК, РНК і білків
Линезолід	Зв'язується з 23S-рибосомальною РНК в 50S-суб'єдинці рибосом, перешкоджає формуванню ініціюючого комплексу 70S, що відповідає за процес трансляції
Макроліди	Гнітять синтез білків на етапі елонгації ланцюга і зв'язуються з 50S-суб'єдинкою рибосом (еритромицин, азитромицин, кларитромицин)
Метронідазол	Взаємодіє з ДНК, викликає порушення її спіралевидної структури, що призводить до гнічення синтезу білків
Тетрацикліни	Зв'язуються з 30S і, можливо, з 50S-суб'єдинками рибосом, гнітять синтез білків (доксацилін, тетрацилін)
Тигециклін	Зв'язується з тими ж суб'єдинками рибосом, що і тетрацикліни, але утворена зв'язь в 5 разів сильніша. Також здатні подолати механізми рибосомальної захисту бактерій, що виникають при розвитку резистентності до тетрацикліну
Триметоприм/сульфаметоксазол	Триметоприм гнітить процес перетворення дигідрофолієвої кислоти в тетрагідрофолат, що призводить до інгібування утворення фолієвої кислоти. Сульфаметоксазол гнітить процес утворення дигідрофолієвої кислоти з параамінобензойної кислоти, тим самим перешкоджає синтезу фолієвої кислоти і росту бактерій
Ванкомицин	Гнітить синтез кліткової мембрани шляхом блокування полімеризації глікопептидів

Рекомендації по лікуванню інфекційного ендокардиту у дорослих				
Форма	Емпірична терапія	Можливі збудители	Патогенетична терапія	Середня тривалість лікування
Подоцра Здоровий носій	Пеницилін + гентаміцин	<i>Streptococcus viridans</i> <i>Streptococcus bovis</i> <i>Enterococcus</i> Мікроорганізми групи НАСЕК	Пеницилін G ^{1,2} Пеницилін G ¹ Ампицилін + гентаміцин ³ Цефтриаксон	4 нед
Остра Здоровий носій	Ванкомицин + гентаміцин ³	<i>Staphylococcus aureus</i> (метицилінчутливий) Пневмококки (рідко)	Оксацилін ⁴ Пеницилін	6 нед
Ін'єкційні наркомани	Ванкомицин + гентаміцин	<i>Staphylococcus aureus</i> ⁵ <i>Pseudomonas aeruginosa</i> Другі грамотрицательні палички	Оксацилін ⁴ + гентаміцин ³ Пиперацилін/тазобактам + гентаміцин ⁷ Цефтриаксон ± гентаміцин	2-6 нед ⁶
Профілактика Рання (до 60 днів)	Ванкомицин + гентаміцин	<i>Staphylococcus epidermidis</i> <i>Staphylococcus aureus</i> <i>Candida albicans</i>	Ванкомицин ⁸ + гентаміцин ^{3,9} + рифампіцин Оксацилін ⁴ + гентаміцин ^{3,9} + рифампіцин Амфотерицин В	6 нед
Поздня (>60 днів)	Ванкомицин + гентаміцин	<i>Streptococcus viridans</i> <i>Staphylococcus epidermidis</i> <i>Enterococcus</i>	Пеницилін G + гентаміцин ^{3,9} Ванкомицин ⁸ + гентаміцин ^{3,9} + рифампіцин Ампицилін + гентаміцин ³	6 нед

Примечания: Группа НАСЕК – Haemophilus (Haemophilus parainfluenzae), Aggregatibacter (Aggregatibacter actinomycetemcomitans, Aggregatibacter aphrophilus), Cardiobacterium hominis, Eikenella corrodens, Kingella (Kingella kingae).

- 1 Пеницилін G + гентаміцин застосовують протягом 2 нед.
- 2 Для ерадикації бактерій, для яких МПК пенициліну становить 0,1-0,5 мкг/мл, застосовується комбінація пенициліну і гентаміцину. При збільшенні МПК > 0,5 мкг/мл антибіотикотерапія аналогічна такій при ентерококковій інфекції.
- 3 Можуть застосовуватися малі дози гентаміцину (наприклад, 1 мг/кг кожні 8 ч; лікування не підходить при інфікуванні ентерококками з високим рівнем резистентності до гентаміцину in vitro).
- 4 В випадках резистентності мікроорганізмів до оксациліну застосовується ванкомицин.
- 5 У ін'єкційних наркоманів *Staphylococcus aureus* часто резистентний до оксациліну.
- 6 Лікування неосложненого правостороннього ендокардиту може продовжитися 2 нед.
- 7 При стійкості до гентаміцину застосовується тобраміцин.
- 8 Застосовується оксацилін при наявності до нього чутливості.
- 9 Гентаміцин застосовують в перші 2 нед лікування.

Рекомендації по лікуванню пневмонії у дорослих				
Істочник і умови інфікування	Емпірична терапія	Можливі збудители	Патогенетична терапія	Середня тривалість лікування
Негоспітальна пневмонія ¹	Цефтриаксон + азитромицин	Пневмококки <i>Legionella</i> <i>Mycoplasma</i> <i>Haemophilus influenzae</i> <i>Chlamydia pneumoniae</i> <i>Moraxella catarrhalis</i>	Пеницилін Азитромицин Доксацилін Цефуросим Доксицилін Цефуросим	7-14 днів ²
Аспіраційна пневмонія	Ампицилін/сульбактам або кліндамицин	Флора ротової порожнини	Ампицилін/сульбактам або кліндамицин	14 днів ³
Нозокоміальна пневмонія	Пиперацилін/тазобактам ± ванкомицин ± гентаміцин ⁴	<i>Pseudomonas aeruginosa</i> , <i>Enterobacter</i> spp. <i>Serratia marcescens</i> <i>Klebsiella</i> spp. <i>Acinetobacter</i> spp. <i>Staphylococcus aureus</i>	Пиперацилін/тазобактам + гентаміцин ⁵ Пиперацилін/тазобактам ± гентаміцин ⁷ Пиперацилін/тазобактам Имипенем ⁸ Оксацилін ⁹	8-14 днів ⁶

Рекомендації по лікуванню нозокоміальних інфекцій у дорослих				
Заболевание/состояние	Емпірична терапія	Можливі збудители	Патогенетична терапія	Длительность лечения
Сепсис в ОРП	Ванкомицин + пиперацилін/тазобактам ± гентаміцин ¹	<i>Staphylococcus aureus</i>	Оксацилін або цефазолін ²	2-4 нед
		<i>Escherichia coli</i>	Ампицилін ³	
		<i>Pseudomonas aeruginosa</i>	Пиперацилін/тазобактам + гентаміцин ⁴	
		<i>Enterococcus</i> spp.	Ампицилін + гентаміцин ⁵	
		<i>Candida albicans</i>	Флуконазол	
		Анаэробы	Метронідазол або кліндамицин	
Послеоперационная раневая инфекция ⁷	Ванкомицин + пиперацилін/тазобактам	<i>Candida glabrata</i>	Амфотерицин В ⁶	1-4 нед ⁸
		<i>Staphylococcus aureus</i>	Оксацилін або цефазолін ²	
		<i>Staphylococcus epidermidis</i>	Ванкомицин ⁹	
		<i>Enterococcus</i> spp.	Ампицилін + гентаміцин ⁵	
		<i>Enterobacter</i> spp.	Пиперацилін/тазобактам ± гентаміцин	
		<i>Pseudomonas aeruginosa</i>	Пиперацилін/тазобактам + гентаміцин ⁴	
Сосудистый катетер	Ванкомицин + гентаміцин ¹	<i>Candida albicans</i>	Флуконазол	2-4 нед
		<i>Candida glabrata</i>	Амфотерицин В ⁶	
		<i>Staphylococcus aureus</i>	Оксацилін або цефазолін ^{2,11}	
		<i>Staphylococcus epidermidis</i>	Ванкомицин ⁹	
		<i>Enterococcus</i> spp.	Ампицилін + гентаміцин ⁵	
		<i>Pseudomonas aeruginosa</i>	Пиперацилін/тазобактам + гентаміцин ⁴	

- Примечания:
- 1 В відділенні інтенсивної терапії, де чутливість патогенної флори до гентаміцину/тобраміцину низька, необхідно застосовувати амікацин.
  - 2 При резистентності до оксациліну призначається ванкомицин.
  - 3 При стійкості до ампициліну рекомендується цефазолін.
  - 4 При резистентності до гентаміцину застосовується тобраміцин.
  - 5 Низька дозировка гентаміцину (наприклад, 1 мг/кг кожні 8 ч).
  - 6 Великі дози флуконазолу призначаються при виявленні дозозалежної чутливості мікрофлори.
  - 7 Часто поєднані інфекції.
  - 8 Поверхні рани – лікування до 2 нед.
  - 9 Оксацилін призначається при підтвердженій чутливості до нього мікроорганізмів.
  - 10 Якщо мікрофлора стійка до пиперациліну/тазобактаму, препарат вибору – триметоприм/сульфаметоксазол або имипенем.
  - 11 Ризик виникнення ендокардиту; ретельне спостереження при тривалості лікування менше 4 нед.

Рекомендации по лечению инфекционных заболеваний костей и суставов у взрослых				
Заболевание	Эмпирическая терапия	Возможные возбудители	Патогенетическая терапия	Длительность течения
Остеомиелит				
Здоровые взрослые	Ванкомицин	<i>Staphylococcus aureus</i>	Оксациллин/ цефазолин ²	4-6 нед
Посттравматический	Ванкомицин + цефтриаксон	<i>Staphylococcus aureus</i> <i>Streptococcus</i> Грамотрицательные палочки	Оксациллин или цефазолин ² Пенициллин G или ампициллин Цефтриаксон	4-6 нед
Синдром диабетической стопы	Ампициллин/ сульбактам	Ассоциация микроорганизмов	Ампициллин/ сульбактам	4-6 нед (с последующим пероральным приемом)
Инфекционный артрит	Ванкомицин	<i>Staphylococcus aureus</i>	Оксациллин или цефазолин ²	4 нед
		Гонококки ³	Цефтриаксон	2 нед ⁴
Протезирование сустава	Ванкомицин	<i>Staphylococcus aureus</i>	Оксациллин или цефазолин ²	
		<i>Staphylococcus epidermidis</i>	Ванкомицин ⁵	4 нед
		Стрептококки	Пенициллин G или ампициллин	

Примечания:¹ В зависимости от клинической ситуации возможна необходимость пролонгированной терапии.
² При резистентности к оксациллину используется ванкомицин.
³ У молодых людей.
⁴ При клиническом улучшении возможен пероральный прием антибиотиков.
⁵ Оксациллин или цефазолин используются при чувствительности к ним микроорганизмов.

Рекомендации по лечению бактериального менингита у взрослых				
Клиническое состояние	Эмпирическая терапия	Возможные возбудители	Патогенетическая терапия	Длительность лечения
Общая популяция ¹	Ванкомицин + цефтриаксон	Пневмококки	Пенициллин G ²	2 нед
		Менингококки	Пенициллин G	1-2 нед
		<i>Haemophilus influenzae</i>	Цефтриаксон ³	1-2 нед
Послеоперационный/посттравматический	Ванкомицин + цефтазидим	<i>Staphylococcus epidermidis</i>	Ванкомицин ⁴	2-4 нед
		<i>Staphylococcus aureus</i>	Оксациллин ⁵	
		Грамотрицательные палочки (<i>Pseudomonas aeruginosa</i>)	Цефтазидим + гентамицин ⁶	
Пациенты с нарушениями функции иммунной системы	Цефтриаксон + ванкомицин + ампициллин	<i>Listeria spp.</i>	Ампициллин + гентамицин	2-3 нед ⁷
		Грамотрицательные палочки (<i>Pseudomonas aeruginosa</i>)	Цефтазидим + гентамицин	
		Пневмококки	Пенициллин G ²	

Примечания:¹ Пациентам пожилого возраста или с ослабленным иммунитетом в схему лечения добавляют ампициллин.
² При устойчивости патогенной микрофлоры к пенициллину используют ванкомицин или цефтриаксон.
³ Если патогенная микрофлора не продуцирует β-лактамазы, возможно использование ампициллина.
⁴ Возможно назначение оксациллина при чувствительности к нему микроорганизмов.
⁵ При резистентности к оксациллину назначается ванкомицин.
⁶ При резистентности к гентамицину как альтернативный препарат может использоваться тобрамицин.
⁷ При заболеваниях, вызванных грамотрицательными палочками, длительность лечения составляет 3 нед.

Рекомендации по лечению инфекционных заболеваний мочевыделительной системы у взрослых				
Заболевание	Эмпирическая терапия	Возможные возбудители	Патогенетическая терапия	Длительность лечения
Цистит	Триметоприм/ сульфаметоксазол	<i>Escherichia coli</i> <i>Proteus mirabilis</i> <i>Staphylococcus saprophyticus</i>	Триметоприм/сульфаметоксазол ¹	3-7 дней
Верхние отделы мочевыводящих путей	Ампициллин + гентамицин ² или триметоприм/ сульфаметоксазол	<i>Escherichia coli</i> <i>Proteus mirabilis</i>	Ампициллин + гентамицин ^{2,3} или триметоприм/сульфаметоксазол ¹	2 нед ⁴
Паранефральный абсцесс	Цефазолин	<i>Escherichia coli</i> <i>Staphylococcus aureus</i>	Триметоприм/ сульфаметоксазол ¹ Цефазолин ⁵	4 нед
Простатит	Триметоприм/сульфаметоксазол или ципрофлоксацин	<i>Escherichia coli</i> Другие грамотрицательные палочки	Триметоприм/сульфаметоксазол ¹ Триметоприм/сульфаметоксазол ¹	4-6 нед
Эпидидимит: – пациенты в возрасте до 35 лет – пациенты в возрасте 35 лет и старше	Доксициклин Триметоприм/ сульфаметоксазол	Хламидии Гонококки Грамотрицательные палочки	Доксициклин Цефтриаксон Триметоприм/сульфаметоксазол ¹	2 нед
Катетерассоциированный уросепсис	Пиперацillin/ тазобактам + гентамицин ²	<i>Escherichia coli</i> Энтерококки Другие грамотрицательные палочки Дрожжи	Ампициллин ³ Ампициллин + гентамицин ² Пиперацillin/ тазобактам Амфотерицин B ⁶	2-4 нед ⁴

Примечания:¹ При резистентности к триметоприму/сульфаметоксазолу может использоваться ципрофлоксацин.
² При стабилизации состояния применения гентамицина прекращается.
³ При устойчивости к ампициллину используется цефазолин.
⁴ Возможен переход на пероральный прием.
⁵ При устойчивости к оксациллину используется ванкомицин.
⁶ При наличии возможности перевести на флуконазол перорально.

Рекомендации по лечению инфекционных заболеваний, передающихся половым путем			
Заболевание и возбудители	Терапия первой линии	Альтернативное лечение	Особые указания
Мягкий шанкр (<i>Haemophilus ducreyi</i>)	Эритромицин 500 мг перорально 3 р/сут курсом 7 дней	Цефтриаксон 250 мг в/м или азитромицин 1 г перорально однократно	Азитромицин – наиболее дорогостоящий препарат альтернативной терапии
Диссеминированная гонорея (<i>Neisseria gonorrhoeae</i>)	Цефтриаксон 1 г внутривенно каждые 24 часа 1-2 дня или до улучшения состояния, затем цефиксим ¹ 500 мг перорально 2 р/сут 7-10 дней до полного завершения терапии		Заменить на пенициллин G 2 млн ЕД внутривенно каждые 4 ч или амоксициллин 500 мг перорально 2 р/сут (если возбудитель к нему чувствителен)
Эпидидимит (<i>Chlamydia trachomatis</i> , <i>Neisseria gonorrhoeae</i>)	Цефтриаксон 250 мг в/м 1 раз + доксициклин 100 мг перорально 2 р/сут в течение 10 дней	Ципрофлоксацин 500 мг 1 раз + доксициклин 100 мг перорально 2 р/сут 7 дней	Если эпидидимит не вызван инфекциями, передающимися половым путем, терапия согласно рекомендациям по лечению инфекций мочевыводящих путей не менее 10 дней
Генитальный герпес (<i>Herpes simplex</i>)	Первый эпизод, генитальный: ацикловир 400 мг перорально 3 р/сут в течение 7-10 дней. Первый эпизод, проктит: ацикловир 400 мг перорально 5 р/сут в течение 7-10 дней. Тяжелая генерализованная инфекция: ацикловир 5 мг/кг внутривенно каждые 8 ч в течение 5-7 дней		При рецидиве: ацикловир 400 мг перорально 3 р/сут или 800 мг перорально 2 р/сут в течение 5 дней Для профилактики рецидивов: ацикловир 400 мг перорально 2 р/сут
Воспалительные заболевания органов малого таза (<i>Chlamydia trachomatis</i> , <i>Neisseria gonorrhoeae</i> , <i>Mycoplasma hominis</i> , стрептококки, энтеробактерии анаэробы)	В условиях стационара: цефтриаксон 2 г внутривенно каждые 24 ч + доксициклин 100 мг внутривенно каждые 12 ч ± метронидазол 500 мг внутривенно каждые 12 ч до улучшения состояния. Затем доксициклин по 100 мг перорально 2 р/сут 14 дней. Амбулаторно: цефтриаксон 250 мг в/м 1 раз + доксициклин 100 мг перорально 2 р/сут ± метронидазол 500 мг перорально 2 р/сут курсом 14 дней	Клиндамицин 900 мг внутривенно каждые 8 ч + гентамицин, затем доксициклин 100 мг перорально 2 р/сут в течение 14 дней до полного излечения	Осмотр и лечение половых партнеров. Проведения тестов на сифилис и ВИЧ-инфекцию. При беременности вместо доксицилина назначается эритромицин в дозе 500 мг перорально 4 р/сут. В случае воспалительных заболеваний органов малого таза, не относящихся к передаваемым половым путем, лечение проводится согласно рекомендациям по терапии интраабдоминального сепсиса
Сифилис (<i>Treponema pallidum</i>)	Первичный, вторичный, латентный, менее 1 года: бензатинпенициллин G 2,4 млн ЕД в/м 1 раз Поздний латентный: бензатинпенициллин G 2,4 млн ЕД в/м 4 р/нед курсом 3 нед Нейросифилис: бензатинпенициллин G 3-4 млн ЕД внутривенно каждые 4 ч курсом 10-14 дней	Доксициклин 100 мг перорально 2 р/сут в течение 14 дней Доксициклин 100 мг перорально 2 р/сут курсом 28 дней Прокаинпенициллин G 2,4 млн ЕД в/м каждые 24 ч + пробенецид 500 мг перорально 4 р/сут курсом 10-14 дней	На всех стадиях сифилиса необходимо дальнейшее наблюдение в связи с возможностью рецидива. Осмотр и лечение половых партнеров. Проведение тестов на ВИЧ-инфекцию. Беременным с аллергией на пенициллин необходимо провести десенсибилизацию. Пациентам с аллергической реакцией на пенициллин должна быть проведена десенсибилизация
Уретрит или цервицит (<i>Chlamydia trachomatis</i> , <i>Ureaplasma urealyticum</i> , <i>Neisseria gonorrhoeae</i>)	Цефтриаксон 125 мг в/м 1 раз + доксициклин 100 мг перорально 2 р/сут курсом 7 дней или азитромицин 2 г перорально 1 раз	Ципрофлоксацин 500 мг 1 раз + доксициклин ² 100 мг перорально 2 р/сут курсом 7 дней или ципрофлоксацин 500 мг 1 раз + эритромицин ² 500 мг перорально 4 р/сут курсом 7 дней	Фторхинолоны не эффективны в инкубационном периоде сифилиса. Осмотр и лечение половых партнеров. Проведение тестов на сифилис и ВИЧ-инфекцию. В связи с широкой распространенностью резистентности к фторхинолонам у <i>Neisseria gonorrhoeae</i> , лечение фторхинолоном противопоказано мужчинам-гомосексуалистам

Примечания:¹ Ципрофлоксацин может использоваться при подтвержденной чувствительности микроорганизмов.
² Беременные с аллергической реакцией на пенициллин: *Chlamydia trachomatis* – эритромицина стеарат 500 мг перорально 4 р/сут; *Neisseria gonorrhoeae* – спектиномицин 2 г в/м однократно.

Рекомендации Кливлендской клиники (США), 2009-2010 (в сокращении).
Полный текст рекомендаций на www.clevelandclinicmeded.com.

Подготовила Анастасия Лазаренко

